

Briselē, 2023. gada 14. septembrī  
(OR. en)

---

---

**Starpiestāžu lieta:**  
**2023/0323(COD)**

---

---

**12976/23**  
**ADD 3**

**COMPET 873**  
**MI 742**  
**IND 467**  
**ECOFIN 873**  
**FIN 922**  
**CODEC 1594**  
**IA 225**

## PAVADVĒSTULE

---

|                    |                                                                                                                                                                                                                                   |
|--------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Sūtītājs:          | Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>                                                                                                                                                  |
| Saņemšanas datums: | 2023. gada 13. septembris                                                                                                                                                                                                         |
| Saņēmējs:          | Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>                                                                                                                                                               |
| K-jas dok. Nr.:    | SWD(2023) 313 final                                                                                                                                                                                                               |
| Temats:            | KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS<br>IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS<br>[...]<br>Pavaddokuments dokumentam<br>Priekšlikums - EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA par<br>maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos |

---

Pielikumā ir pievienots dokuments SWD(2023) 313 *final*.

---

Pielikumā: SWD(2023) 313 *final*

Strasbūrā, 12.9.2023.  
SWD(2023) 313 final

**KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS**  
**IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS**

[...]

*Pavaddokuments dokumentam*

**Priekšlikums**

**EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA  
par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos**

{COM(2023) 533 final} - {SEC(2023) 313 final} - {SWD(2023) 312 final} -  
{SWD(2023) 314 final}

| <b>Kopsavilkuma lapa</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Ietekmes novērtējums Maksājumu kavējumu direktīvas (Direktīvas 2011/7/ES) pārskatīšanai</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>A. Problēmas būtība un nozīme ES mērogā</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <p>Katru gadu ES notiek aptuveni 18 miljardu rēķinu apmaiņa. Tas ir vairāk nekā 500 rēķinu ik sekundi, un no šiem rēķiniem gandrīz 50 % tiek apmaksāti novēloti. Maksājumu kavējumi ietekmē likviditāti un naudas plūsmu prognozējamību, vienlaikus palielinot nepieciešamību pēc apgrozāmā kapitāla un apdraudot uzņēmuma piekļuvi ārējam finansējumam. Tādējādi tiek arī ietekmēta izaugsme un konkurētspēja, samazinās ražīgums un pieaug darbinieku atlaišanas un bankrota iespējamība. Maksājumu kavējumu sekas ir jūtamas visā piegādes ķēdē, jo maksājuma kavējums bieži tiek pārnests uz piegādātājiem. Šīs negatīvās sekas smagi skar mazos un vidējos uzņēmumus (MVU), kas paļaujas uz prognozējamām naudas plūsmām. Maksājumu kavējumiem ir arī kaitīga sociāla ietekme. Dažas nozares ir neaizsargātākas pret maksājumu kavējumiem nekā citas. Piemēram, būvniecības nozare. Maksājumu kavējumu galvenais cēlonis ir nelīdzsvarotība starp maza piegādātāja un liela klienta spējām aizstāvēt to intereses, jo novēlota samaksa ir debitoram pievilcīgs finansējuma veids ar nulles izmaksām. Problēmas rada nepietiekami preventīvi pasākumi, nepiemēroti atturēšanas līdzekļi, kā arī nepietiekami izpildes un tiesiskās aizsardzības mehānismi.</p> |
| <b>Sasniedzamie mērķi</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <p>Vispārīgie mērķi:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>A. Stiprināt uzņēmumu konkurētspēju un izaugsmi, uzlabojot valsts iestāžu, lielu uzņēmumu un MVU maksājumu disciplīnu.</li> <li>B. Aizsargāt MVU pret maksājumu kavējumu negatīvajām sekām, paredzot noteikumus, kas sekmē godīgu un savlaicīgu apmaksu komercdarījumos.</li> </ul> <p>Konkrētie mērķi:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>1) novērst maksājumu kavējumu rašanos;</li> <li>2) veicināt laicīgu samaksu;</li> <li>3) dot vairāk iespēju uzņēmumiem un nodrošināt godīgāku maksājumu veikšanu komercdarījumos.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>ES līmeņa rīcības pievienotā vērtība (subsidiaritāte)</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <p>Eiropas Savienība cīnās pret maksājumu kavējumiem komercdarījumos jau pēdējos 30 gadus. Ar šo iniciatīvu tiek pārskatīti esošie ES tiesību akti (Direktīva 2011/7/ES), un tāpēc to var īstenot tikai ES līmenī. Dažas ES dalībvalstis ir pieņēmušas stingrākus noteikumus nekā direktīvā paredzētie. Piem., maksājumu termiņu ierobežošana uzņēmumu savstarpējos (B2B) darījumos, ja kreditors ir MVU, un izpildiestāžu izveide. Lai novērstu ES vienotā tirgus nevienmērīgumu, jānodrošina noteikumu vienāda īstenošana.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>B. Risinājumi</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>Risinājumu varianti izvirzīto mērķu sasniegšanai. Vēlamais risinājums (ja ir). Ja ne, tad kāpēc?</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <p><b>Politikas risinājums Nr. 1: novērst maksājumu kavējumu rašanos</b></p> <p>Saskaņā ar šo risinājumu pasākumu mērķis ir novērst maksājumu kavējumus, nodrošinot taisnīgus maksājumu termiņus. Tiek noteikti maksimālie maksājumu termiņi, kā arī termiņi pārbaudes procedūrai, lai pārbaudītu atbilstību līguma prasībām. Iekļauj arī noteikumus, kas sniedz MVU apmācību par kredītu pārvaldību un finanšprātību.</p> <p><b>Politikas risinājums Nr. 2: veicināt savlaicīgus maksājumus</b></p> <p>Saskaņā ar šo risinājumu politikas pasākumu mērķis ir novērst maksājumu kavējumus, stiprinot noteikumu izpildi un nodrošinot maksājumu termiņu ievērošanu. Pašreizējās direktīvas atturēšanas līdzekļi, proti, tiesības uz maksājumu kavējumu procentiem un vienas likmes kompensāciju, tiek padarīti efektīvāki, nosakot obligātus kavējuma procentus un palielinot</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

vienotās likmes kompensāciju. Izpilde ir maksājumu kavējumu problēmas galvenais cēlonis. Tāpēc izvērtētās iespējas atšķiras atkarībā no pilnvarām, kas dotas ES dalībvalstu izraudzītai valsts izpildiestādei. Šī iespēja ietver arī sinerģiju ar publisko iepirkumu, lai aizsargātu apakšuzņēmējus publiskos būvdarbu līgumos.

**Politikas risinājums Nr. 3: stiprināt tiesiskās aizsardzības mehānismus, nodrošināt taisnīgus maksājumu nosacījumus un dot vairāk iespēju uzņēmumiem**

Saskaņā ar šo risinājumu politikas pasākumi veicina taisnīgumu un efektīvu tiesiskās aizsardzības mehānismu pieejamību, ja nav izpildīti maksājumu nosacījumi. ES dalībvalstīm būs jāizveido starpniecības instrumenti, kas ir viegli pieejami MVU, un jārisina jautājumi saistībā ar netaisnīgiem līguma noteikumiem un praksi, balstoties uz valsts tiesību aktiem.

**Vēlamākais risinājums.** Ikvienam risinājumam ir potenciāli ieguvumi, taču tas rada arī zināmus riskus, ja risinājumu īsteno atsevišķi. Ietekmes novērtējumā secināts, ka vēlamais turpmākais virziens ir efektīvāko un produktīvāko pasākumu kopums, kas izveidots saskaņā ar trim politikas risinājumiem. Tāpat arī ietekmes novērtējumā secināts, ka vēlamais tiesību akta veids ir regula.

**Vēlamais rīcībpolitikas pasākumu kopums: 1a+2a+3b**

- Maksājumu termiņu ierobežošana *B2B* darījumos līdz 30 dienām.
- Pārbaudes vai pieņemšanas procedūras termiņa ierobežošana līdz 30 dienām (bez atkāpēm).
- ES dalībvalstīs būtu jāsekmē kredītu pārvaldības un finanšpratības apmācības, ieskaitot MVU lietošanai paredzētu digitālo maksājumu rīku, pieejamību.
- Maksājumu kavējumu procentu uzskaitē ir automātiska (izslēdzot “tiesību uz procentiem” jēdzienu), un tiek precizēta procentu uzkrāšanas beigu diena.
- Vienotas likmes kompensācija par katru novēloti apmaksātu darījumu un tās palielināšana līdz 50 EUR, lai atspoguļotu inflāciju.
- ES dalībvalstīm būtu jāizraugās iestādes, kas atbild par tiesību aktu īstenošanu, izmeklēšanas procedūru veikšanu pēc šo iestāžu iniciatīvas, vai arī iesniedzot sūdzības un kas ir pilnvarotas noteikt administratīvās sankcijas un publicēt likumpārkāpēju vārdus. Papildus tam arī digitālo rīku izmantošana efektīvākai īstenošanai.
- Saistībā ar būvdarbu valsts līgumiem līgumslēdzējām iestādēm un līgumslēdzējiem būtu jāpārbauda, vai maksājums galvenajam darbuzņēmējam ir pārņemts uz tiešajiem apakšuzņēmējiem.
- ES dalībvalstīm būtu jāizveido nacionāla mediācijas sistēma, lai risinātu strīdus par maksājumiem komercdarījumos.
- ES dalībvalstīm būtu jārisina jautājumi saistībā ar netaisniem līguma noteikumiem un praksi, balstoties uz valsts tiesību aktiem.

**Dažādu ieinteresēto personu viedokļi. Atbalsts konkrētiem risinājumiem**

Apspriešanās rezultāti: 939 atbildes MVU speciālistu grupai, 117 atbildes, kas saņemtas sabiedriskajā apspriešanās (SA), 137 atbildes uz aicinājumu sniegt atsauksmes, vairākas tikšanās ar ieinteresētajām personām. Gandrīz 83 % no MVU speciālistu grupas un 36,7 % respondentu sabiedriskajā apspriešanās ir atbalstījuši maksājumu termiņu ierobežošana, dodot priekšroku 30 dienu termiņam. Ierobežots skaits uzņēmēju apvienību iebilst pret ierobežojumu noteikšanu un/vai aicina noteikt nozares izņēmumus. Gandrīz 81 % MVU aptaujāto apstiprināja, ka procenti un kompensācijas maksas nekad netiek samaksātas. 84 % MVU respondentu uzskatīja, ka izpildiestāžu izveide būtu noderīga vai ļoti noderīga. Gandrīz 60 % SA respondentu piekrita, ka valsts iestādēm jāievieš mehānismi, lai pārbaudītu, vai galvenie darbuzņēmēji savlaicīgi samaksā saviem apakšuzņēmējiem. Attiecībā uz nacionālas mediācijas sistēmas izveidi tika saņemtas pozitīvas atbildes gan aicinājumā sniegt atsauksmes, gan sabiedriskajā apspriešanās. MVU speciālistu grupa arī apkopoja visaptverošu pārskatu par negodīgu praksi ar mērķi apiet

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| tiesību aktus.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>C. Vēlamā risinājuma ietekme.</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Risinājuma sniegtie ieguvumi</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <p>Kopumā ietekme būs labvēlīga uzņēmumiem. Samazināti maksājumu termiņi (35 % gadījumu saskaņā ar aplēsēm) atbrīvos naudas plūsmu un uzlabos maksājumu prognozējamību. Mazāki tirgus dalībnieki retāk saskarsies ar netaisnīgiem samaksas nosacījumiem, kā arī tiem būs efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi maksājumu kavējumu situācijā. Ievērojami samazināsies izmaksas, ko rada debitoru vajāšanas neērtības (šīs izmaksas tiek lēstas 340,2 miljonu cilvēkstundu apmērā, kas atbilst 8,74 miljardiem EUR). Mediācijas procesa izveide ļautu uzņēmumiem ietaupīt 27 miljonus EUR gadā, pamatojoties uz novērsto tiesas prāvu skaitu. Šī iniciatīva arī veicina godīgumu darījuma attiecībās.</p> <p>Valsts iestādes gūst labumu no mediācijas sistēmām gan tiešā veidā, ja tās vēlas izšķirt strīdu ar piegādātāju, gan netiešā veidā, samazinot slogu tiesu sistēmai. Kopumā tas samazina maksājumu kavējumu skaitu, kas savukārt nozīmē mazāk bankrotu un saistīto izmaksu no valsts kases.</p> <p>Šī iniciatīva neietekmē patērētājus tiešā veidā.</p> |
| <b>Vēlamā risinājuma izmaksas (uzņēmumiem un valsts iestādēm)</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <p>Lielākā daļa izmaksu, kas ietekmē visus uzņēmumus, ir vienreizējas izmaksas. Tās ietver standarta rēķinu atjaunināšanu, lai atspoguļotu jaunus maksājumu termiņus, un koriģētās kompensācijas maksas, kas tiek lēstas 243 miljonu EUR apmērā. Periodiskās izmaksas galvenokārt sedz debitori, kuri pašlaik veic novēlotus maksājumus – tās izpaužas kā procentu un (palielinātu) kompensācijas maksu automātiska samaksa, iespējami administratīvi naudas sodi un neproblemātiski kredītzaudējumi, ja jāveic laicīga samaksa piespiedu kārtā. Šādas izmaksas var pilnībā novērst, ja debitori veic maksājumus laikā.</p> <p>Ar valsts kasi saistītās izmaksas šķiet ierobežotas un samērīgas. Valsts iestādes saskartos ar zināmām izmaksām, lai izraudzītos un vadītu izpildiestādes un starpniecības iestādes. Šīs izmaksas ES 27 valstīs tiek lēstas 70–105 miljonu EUR apmērā gadā (60–65 miljoni EUR izpildiestādēm un 10–40 miljoni EUR starpniecības pakalpojumiem).</p>                                                                                  |
| <b>Ietekme uz MVU un konkurētspēju</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <p><b>Ietekme uz MVU:</b></p> <p>Izmantojot MVU filtrēšanas funkciju, šī iniciatīva tiek klasificēta kā “ļoti nozīmīga”. MVU, kuri iesaistījās MVU speciālistu grupā un sabiedriskajā apspriešanā, atbalstīja šo vēlamo risinājumu. Paredzams, ka labumu no iniciatīvas gūs visi MVU, bet lielāku labumu – sīkie uzņēmumi, kurus šī problēma skar vēl smagāk. Raugoties no <b>kreditoru</b> viedokļa, kavētie maksājumi liedz uzņēmumiem augt un liek tiem izšķiest resursus, proti, debitoru vajāšanai tiek tērēti vidēji 5–10 % no kopējiem administratīvā darba resursiem. Šis ir laiks, ko MVU būtu varējuši izmantot produktīvāk, piem., lai saņemtu apmācību vai meklētu jaunas uzņēmējdarbības iespējas.</p> <p>Raugoties no <b>debitoru</b> viedokļa, jo lielāks ir uzņēmums, jo lielāka iespēja, ka tas veiks maksājumus novēloti. Paredzams, ka vidēji aptuveni 41 % MVU gūs labumu no maksājumu</p>                                                                                                                                                      |

termiņu ierobežošanas līdz 30 dienām. Sagaidāms, ka tam būtu plašāka ietekme uz mikrouzņēmumiem (50 %), savukārt pārbaudes procedūras termiņa ierobežošana līdz 30 dienām varētu sniegt labumu līdz pat 66 % MVU. Obligātu procentu likmju un kompensāciju maksu noteikšana uzlabos pašreizējo situāciju, kurā 81 % MVU un 93 % mikrouzņēmumu pašreiz nesaņem šādas kompensācijas. Stingrāki izpildes noteikumi uzlabos maksājumu veikšanu. Pasākumiem, ar kuriem tiek atbalstīti publiskos būvdarbu līgumos iesaistīti apakšuzņēmēji, būs pozitīva ietekme uz MVU (ar MVU parasti tiek noslēgti apakšlīgumi par vidēji 80 % no liela būvniecības projekta vērtības). Valstu mediācijas sistēmas nodrošinās naudas ieguvumus tiem uzņēmumiem, kuri pašreiz šādos gadījumos paļaujas uz tiesvedību, un ātrāku strīdu izšķiršanu tiem uzņēmumiem, kuri pašreiz izvairās vērsties tiesā, lai atgūtu nesamaksātos parādus.

**Ietekme uz konkurētspēju:** Paredzams, ka vēlamā risinājuma ietekme uz cenu/izmaksām un inovācijas konkurētspēju būs pozitīva. Palielinoties kopējai naudas plūsmai ekonomikā, uzņēmumiem ir lielāka likviditāte, lai varētu ieguldīt inovācijā vai pārnest izmaksu samazinājumus uz patērētājiem. Likviditātes pārdale ekonomikā ir taisnīgāka, jo katrs uzņēmums maksā par tam nepieciešamo un tā izmantoto likviditāti. Uzņēmējdarbības nosacījumi būtu prognozējamāki, tādējādi nodrošinot labvēlīgāku uzņēmējdarbības vidi.

Kas attiecas uz starptautisko konkurētspēju, uzņēmumi, kuri importē vai eksportē, saskaras ar maksājumu termiņu ilguma neatbilstībām (starp uzņēmumu kreditoru un debitoru saistībām). Uzņemtos riskus, kas saistīti ar šīm neatbilstībām, tirgus apstākļos risina tirdzniecības finansējuma (piem., skaidras naudas avansa, akreditīva) sniedzēji. Turklāt risku, ka uzņēmumi ārpus ES nodrošina zemākas cenas nekā ES uzņēmumi, piedāvājot garus maksājumu termiņus tirgū ārpus ES, vēl vairāk ierobežo fakts, ka daudzās ES partnervalstīs, piem., Kanādā, ASV, Turcijā un Apvienotajā Karalistē jau ir noteikumi par maksājumu kavējumiem.

#### **Cita paredzama būtiska ietekme**

Visiem politikas risinājumiem būs ietekme uz nodarbinātību, taisnīgumu uzņēmējdarbības kultūrā un uzņēmēju labklājību. Nevienam politikas risinājumam nebūs tiešas ietekmes uz vidi. Tāpat arī neviens politikas risinājums neradīs būtisku kaitējumu videi.

#### **Proporcionalitāte**

Visi politikas risinājumi atbilst proporcionalitātes un subsidiaritātes principiem. Tie uzņēmumiem rada tikai tādas izmaksas, kas ir vajadzīgas mērķu sasniegšanai, un atvēl dalībvalstīm rīcības brīvību (piem., attiecībā uz izpildiestāžu izraudzīšanos, kredītu pārvaldības apmācības un tiesiskās aizsardzības pasākumu īstenošanu, negodīgas maksājumu prakses identificēšanu). Ietekmes novērtējumā ir minēti arī noraidītie iespējas.

#### **D. Turpmākie pasākumi**

Komisija uzraudzīs un novērtēs iniciatīvas ietekmi 4 gadus pēc jauno tiesību aktu stāšanās spēkā. Eiropas Maksājumu novērošanas centrs (*European Payment Observatory*) un pēc dalībvalstu iniciatīvas vai trešo pušu sagatavotie ziņojumi arī sniegs atbalstu šīs iniciatīvas uzraudzības procesā.